

**ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

© 2022 Καθηγητής Κων/νος Αντωνόπουλος

**ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ
ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΡΡΑΞΕΩΝ**

Ακαδημαϊκό Έτος 2022-2023

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- (α) «Ένοπλη Σύρραξη» και Εφαρμογή του Δικαίου των Ενόπλων Συρράξεων. Ανθρωπιστικό Δίκαιο και Δίκαιο Χρήσης Βίας μεταξύ Κρατών
- (β) Οι Πηγές του Δικαίου των Ενόπλων Συρράξεων
- (γ) Έννοια της Ένοπλης Σύρραξης
- (δ) Διεθνής Ένοπλη Σύρραξη
- (ε) Μη-διεθνής Ένοπλη Σύρραξη
- (στ) Σκοπός και Θεμελιώδεις Αρχές του Ανθρωπιστικού Δικαίου των Ενόπλων Συρράξεων
- (ζ) Ανθρωπιστικό Δίκαιο και Ανθρώπινα Δικαιώματα

2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΑΧΗΤΗ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΧΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΜΑΧΩΝ

- (α) «Νόμιμοι Μαχητές – Μη-νόμιμοι Μαχητές»
- (β) Ποιοι δικαιούνται καθεστώς Αιχμαλώτου Πολέμου σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο.
- (γ) Οι ρυθμίσεις του Πρωτοκόλλου I (1977)
- (δ) Μισθοφόροι
- (ε) Κατάσκοποι
- (στ) Ιδιωτικές Εταιρείες Ασφαλείας – Ιδιωτικές Στρατιωτικές Εταιρείες
- (ζ) Άμεση Συμμετοχή (Αμάχων) στις Εχθροπραξίες

3. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

- (α) Ασθενείς, Τραυματίες και Ναυαγοί
- (β) Ιατρικό – Θρησκευτικό Προσωπικό
- (γ) Αιχμάλωτοι Πολέμου
- (δ) Αντικείμενα Πολιτιστικής Κληρονομιάς – Τόποι Λατρείας
- (ε) Περιβάλλον
- (στ) Εγκαταστάσεις που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες

4. ΜΗ-ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΡΡΑΞΕΙΣ

5. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΡΡΑΞΕΩΝ

- (α) Νόμιμοι Στρατιωτικοί Στόχοι
- (β) Προστασία Αμάχων και Πολιτικών Αντικειμένων από Επίθεση
- (γ) Μέσα Διεξαγωγής Στρατιωτικών Επιχειρήσεων: Η Απαγόρευση της Χρήσης ορισμένων Όπλων/Οπλικών Συστημάτων
- (δ) Μέθοδοι Διεξαγωγής Στρατιωτικών Επιχειρήσεων: Τεχνάσματα Πολέμου – Δολιότητα
- (ε) Κατασκοπία
- (στ) Κατάσχεση ή Καταστροφή Εχθρικής Περιουσίας
- (ζ) Πολεμικά Αντίποινα

(η) Πόλεμος και Νέες Τεχνολογίες [Συγκρούσεις στο Διαδίκτυο, Μη-Επανδρωμένα Αεροσκάφη (Drones), Αυτόνομα Οπλικά Συστήματα]

6. ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

7. ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟΝ ΑΕΡΑ

8. ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ

9. ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ

10. ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

11. ΣΥΡΡΑΞΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

*

ΚΕΙΜΕΝΑ

Τα σχετικά κείμενα διεθνών συνθηκών που αφορούν το δίκαιο των ενόπλων συρράξεων υπάρχουν στα:

Ιστοσελίδα της Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού (International Committee of the Red Cross-ICRC): www.icrc.org

Στ. Περράκη & Μ. Ντ. Μαρούδα, Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Κείμενα Διεθνούς Πρακτικής, τ. 12, Σάκκουλας 2001.

Π. Νάσκου-Περράκη, Κώδικας Πράξεων Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου – Νομολογία, Λημματικός Κατάλογος, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 2013.

A. Roberts & R. Guelff, Documents on the laws of War, 3rd edition, Oxford 2000.

Άλλα κείμενα:

B. Καρατζιάς, Β. Ζαλίδης, Αλ. Λιούτας, ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ (υπό την έγκριση ΓΕΕΘΑ), Εκδόσεις Σάκκουλα, ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2022.

San Remo Manual on International Law Applicable to Conflicts at Sea, Cambridge 1995.

The Tallinn Manual 2.0 on the International Law Applicable to Cyber Operations, 2nd edition, Cambridge U.P. 2017.

Interpretative Guidance on the Notion of Direct Participation in Hostilities under International Humanitarian Law, ICRC 2009, www.icrc.org

HPCR (Humanitarian Policy and Conflict Research), Harvard University, 'Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare', Bern, 15 May 2009

International Law Association, Final Report on the Meaning of Armed Conflict in International Law, The Hague Conference 2010, www.ila-hq.org

*

NΟΜΟΛΟΓΙΑ

Γνωμοδότηση για τη Νομιμότητα της Απειλής ή Χρήσης Πυρηνικών Όπλων, ICJ 1996, General List No 95, 35 ILM 809 (1996).

Νικαράγουα κατά Η.Π.Α. (Ουσία), ICJ Rep. 1986, 14.

Γνωμοδότηση για τις Συνέπειες της Κατασκευής Τείχους στην Κατεχόμενη Παλαιστινιακή Περιοχή, 9 Ιουλίου 2004, ICJ Rep. 2004, 136, www.icj-cij.org

Υπόθεση που Αφορά Ένοπλες Ενέργειες στο Έδαφος της Λαϊκής Δημοκρατίας του Κονγκό (Λ.Δ. Κονγκό κατά Ουγκάντα), 19 Δεκεμβρίου 2005, ICJ Rep. 2005, 168, www.icj-cij.org

Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο (Νυρεμβέργη), Απόφαση, 1 Οκτωβρίου 1946, 41 AJIL 172 (1947).

Διεθνές Στρατιωτικό Δικαστήριο για την Άπω Ανατολή (Τόκιο), Απόφαση, 12 Νοεμβρίου 1948, 15 Ann. Dig. 356.

Ex parte Quirin, US Supreme Court, 317 US 1 (1942)

Sansolini et al. v. Betivegna et al. (Italy, Court of Cassation) 24 ILR 986-990.

Osman v. Prosecutor (Malaysia), House of Lords, Privy Council, Law Reports, vol. 1, Appeal Cases, 430-455, (P.C.)

US Military Assistance Command, Vietnam, Directives No 381-346, Military Intelligence. Combined Screening of Detainees, 27 December 1967, 62 AJIL 766 (1968)

Military Prosecutor v. Kassem et al., Israel, Military Court Ramallah, 42 ILR 470-483.

The State v. Sagarius et al. (South West Africa Division), South African Law Reports, vol. 1 (1983), 833-838.

Hamdan v. Rumsfeld et al. US Supreme Court, 29 June 2006.

In re List (Hostages Trial), 15 Ann. Dig. 632.

Shimoda et al. v. The State (Japan), District Court of Tokyo, December 7, 1963

Prosecutor v. Tadic, ICTY IT-94-1-T, Trial Chamber II Decision on the Defence Motion on Jurisdiction, 10 August 1995.

Prosecutor v. Tadic, ICTY IT-94-1-A, Appeals Chamber Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, 2 October 1995.

Prosecutor v. Tadic, ICTY IT-94-1-A, Appeals Chamber Judgment, 15 July 1999 (Merits).

Eritrea-Ethiopia Claims Commission, Partial Award "Prisoners of War", Permanent Court of Arbitration, July 1, 2003, www.pca-cpa.org

Eritrea-Ethiopia Claims Commission, Partial Award "Central Front", Permanent Court of Arbitration, April 28, 2004, www.pca-cpa.org

Eritrea-Ethiopia Claims Commission, Partial Award "Civilians Claims", Permanent Court of Arbitration, December 17, 2004, www.pca-cpa.org

Prosecutor v. Lubanga, ICC Decision on the Confirmation of Charges, 2007, par. 211

Prosecutor v. Lubanga, ICC Trial Judgment, 2012, par. 541

Human Rights Committee, General Comment No. 31 on the Nature of the General Legal Obligations Imposed on States Parties to the Covenant (26 May 2004), 18th session, UN Doc. CCPR/C/21/Rev. 1/Add. 13

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: *Isayeva v. Russia* (App. No. 57950/00), Απόφαση 24-2-2005

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: *Al-Skeini and Others v. UK* (App. No. 55721/07), Απόφαση 7-7-2011

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου: *Hassan v. UK* (App. 29750/09), Απόφαση 16-9-2014

Ισραήλ: Ανώτατο Δικαστήριο, *The Public Committee Against Torture in Israel et al. v. The Government of Israel et al. (Targeted Killings Case)*, Case No. HCJ 769/02, 11-12-2005

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΑΣΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- G.D. Solis, *The Law of Armed Conflict* 3rd ed. Cambridge U.P. 2021.
- D. Fleck (ed.), *The Handbook of Humanitarian Law in Armed Conflict*, 4th edition Oxford U.P. 2021.
- E. Crawford & A. Pert, *International Humanitarian Law* 2nd ed. Cambridge U.P. 2020.
- Y. Dinstein, *The Conduct of Hostilities under the Law of International Armed Conflict*, 3rd ed. Cambridge U.P. 2016.
- A. Clapham – P. Gaeta (eds.), *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*, Oxford U.P. 2014.
- N. Tsagourias – A. Morrison, *International Humanitarian Law - Cases, Materials and Commentary*, Cambridge U.P. 2018
- J-M Henkaerts & L. Doswald-Beck, *Customary International Humanitarian Law*, Volume I: Rules, ICRC-Cambridge U.P. 2005.
- Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα, *Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*, Ι. Σιδέρης 2015

ΓΕΝΙΚΑ ΕΡΓΑ

- Κ. Χατζηκωνσταντίνου, *Προσεγγίσεις στο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο*, Ι. Σιδέρης Αθήνα 1999.
- Στ. Περράκης, *Η Πολεμική Κατοχή στο Διεθνές Δίκαιο*, τ. Α΄, Α. Σάκκουλας 1990.
- Στ. Περράκης (επιμέλεια), *Το νέο Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συρράξεων. Τα Πρωτόκολλα της Γενεύης του 1977*, Α. Σάκκουλας 1989.
- Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα, *Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την π. Γιουγκοσλαβία και η Εξέλιξη του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου*, Α. Σάκκουλας 2001.
- Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα, *Η Διεθνής Ευθύνη για Παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου*, Α. Σάκκουλας 2006.
- Oppenheim's International Law, Vol. II, War*, 7th ed. By H. Lauterpacht, 1952.
- G. Schwarzenberger, *International Law, Vol. II Armed Conflict*, 1968.
- F. Kalshoven, *Constraints on the Waging of War*, ICRC Geneva 1987.

H. MacCoubrey & N.D. White, *International Law and Armed Conflict, Part II Jus in Bello*, 1992.

L.C. Green, *The Contemporary Law of Armed Conflict* 2nd edition, Manchester 2000.

A. Clapham, *War*, Oxford 2021.

Y. Dinstein, *The International Law of Belligerent Occupation*, 2nd edition Cambridge 2019.

B. Saul and D. Akande (eds), *The Oxford Guide to International Humanitarian Law*, Oxford 2020.

Y. Dinstein, *Non-International Armed Conflicts in International Law*, 2nd edition Cambridge 2021.

E. Benvenisti, *The International Law of Occupation*, 2nd edition, Oxford 2012

E. Wilmhurst (ed.), *International Law and Classification of Conflicts*, Oxford 2012

R. Kolb, *Ius in Bello. Le Droit International des Conflits Armés. Précis*, Helbing & Lichtenhanh – Bruylant, Bâle 2003.

S. Sivakumaran, *The Law of Non-International Armed Conflict*, Oxford 2014.

The Manual of the Law of Armed Conflict, UK Ministry of Defence, Oxford 2004.

ΕΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Th. Meron, *The Humanization of Humanitarian Law*, 94 AJIL 239 (2000).

Th. Franck, *Criminals, Combatants or What? An Examination of the Role of Law in Responding to the Threat of Terror*, 98 AJIL 686 (2004).

V.P. Nanda & D. Krieger, *Nuclear Weapons and the World Court*, 1998.

L. Boisson de Chazournes & Ph. Sands (eds.), *International Law, the ICJ and Nuclear Weapons*, 1999.

M. Bothe, N. Ronzitti, A. Rosas (eds.), *The New Chemical Weapons Convention. Implementation and Prospects*, 1998.

N. Singh & E. McWhinney, *Nuclear Weapons and Contemporary International Law*, 1989.

M. Weller (ed.), *Iraq and Kuwait: The Hostilities and their Aftermath*, 1993.

H. McCoubrey, The Nature of the Modern Doctrine of Military Necessity, *Military Law and Law of War Review* 1991, 240.

G. Politakis, Modern Aspects of the Laws of Naval Warfare and Maritime Neutrality, 1998.

N. Ronzitti (ed.), *The Law of Naval Warfare*, 1988.

A. Roberts, What is a Military Occupation? 55 BYIL 251 (1984)

A. Roberts, Prolonged Military Occupation: The Israeli-Occupied Territories since 1967, 84 AJIL 44 (1990).

Mary Ellen O'Connell, Cyber Security without Cyber War, 17 (2) *Journal of Conflict and Security Law* (2012), 187.

M. Schmitt, Classification of Cyber Conflict, 17 (2) *Journal of Conflict and Security Law* (2012), 245.

F. Delerue, *Cyber Operations and International Law*, Cambridge 2020.

Y. Dinstein, The Principle of Distinction and Cyber War in International Armed Conflicts, 17 (2) *Journal of Conflict and Security Law* (2012), 261.

D. Turns, Cyber Warfare and the Notion of Direct Participation in Hostilities, 17 (2) *Journal of Conflict and Security Law* (2012), 279.

Mary Ellen O'Connell, The International Law of Drones, ASIL Insights, November 12 2010, www.asil.org/insights_2010.cfm

A. Roberts, The End of Occupation: Iraq 2004, 54 ICLQ 27 (2005)